

Projekt

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W TARNOWSKICH GÓRACH**

z dnia 2025 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny
w Tarnowskich Górach na lata 2025-2027**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1465 ze zm.) oraz art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 49), na wniosek Burmistrza Miasta Tarnowskie Góry

**Rada Miejska w Tarnowskich Górach
uchwala:**

§ 1. Przyjąć Gminny Program Wspierania Rodziny w Tarnowskich Górach na lata 2025-2027, stanowiący załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Tarnowskie Góry.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach
z dnia 2025 r.

**GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
W TARNOWSKICH GÓRACH
NA LATA 2025 – 2027**

Tarnowskie Góry 2025

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
1. Podstawy prawne	3
2. Adresaci Programu.....	4
3. Diagnoza	5
3.1 Charakterystyka demograficzna Tarnowskich Gór.....	5
3.2 Charakterystyka rodzin korzystających ze wsparcia MOPS.....	8
4. Oferta gminy Tarnowskie Góry dedykowana rodzinie.....	11
4.1 Wychowanie, edukacja i rozwój.....	11
4.2 Kultura, sport, rekreacja.....	14
4.2.1 Działalność Tarnogórskiego Centrum Kultury.....	15
4.2.2 Miejska Biblioteka Publiczna	17
4.3 Zadania realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.....	17
4.4 Działalność organizacji pozarządowych i grup parafialnych.....	20
5. Analiza SWOT.....	21
6. Cele programu i planowane do realizacji zadania.....	22
7. Monitoring i ewaluacja	27
8. Źródła finansowania.....	27
Podsumowanie.....	28

Wstęp

Gminny Program Wspierania Rodziny w Tarnowskich Górach na lata 2025–2027 stanowi kontynuację działań podjętych w latach 2022–2024, jednocześnie jest krokiem w stronę jeszcze bardziej efektywnego wsparcia tarnogórskich rodzin. Głównym celem Programu jest rozwój kompleksowego systemu wsparcia rodzin, który ma na celu tworzenie warunków sprzyjających wychowywaniu dzieci w rodzinie naturalnej, wspierając tym samym dążenie do deinstytucjonalizacji opieki nad dziećmi. Program koncentruje się na szeroko zakrojonych celach i działaniach, które mają zapewnić rodzinom wielopłaszczyznowe wsparcie o charakterze interdyscyplinarnym. Program ukazuje rolę asystentów w procesie wspierania rodziny. Obejmuje także pomoc dla kobiet w ciąży wysokiego ryzyka i rodzin z dziećmi o specjalnych potrzebach.

1. Podstawy prawne

Instytucja rodziny podlega regulacjom prawnym zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym. W Polsce nadrzędnym źródłem prawa jest Konstytucja, której artykuł 18 gwarantuje szczególną ochronę i opiekę ze strony Rzeczypospolitej Polskiej dla małżeństwa, macierzyństwa i rodzicielstwa.

Podstawy prawne niniejszego opracowania stanowią:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 2809),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 750 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1576),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 323 z późn. zm.),

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 49),
- konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ z dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991 r. nr 120, poz. 526 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1829),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1673),
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2021 - 2025,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023 - 2030 w Tarnowskich Górach.

Gminny program wspierania rodziny stanowi realizację zapisu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która w art. 176 pkt 1 wskazuje, że „do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny (...)”. Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy, obowiązek pomocy rodzinom w trudnej sytuacji opiekuńczo-wychowawczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej, które realizują go m.in. we współpracy z lokalnymi społecznościami, placówkami oświatowymi i organizacjami społecznymi. Wsparcie rodzin obejmuje pracę z rodziną oraz pomoc w opiece i wychowaniu dzieci, np. poprzez prowadzenie placówek wsparcia dziennego. Formy wsparcia rodziny mogą obejmować pracę socjalną, asystenturę rodzinną, poradnictwo specjalistyczne, terapię, mediacje, pomoc prawną oraz organizację grup wsparcia.

2. Adresaci Programu

Program jest skierowany do tarnogórskich rodzin, które wymagają wsparcia, m.in.:

- rodzin borykających się z trudnościami w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- dzieci i młodzieży pozbawionych odpowiedniej opieki ze strony rodziny,
- rodzin wielopokoleniowych,
- rodzin wielodzietnych,
- rodzin niepełnych,
- rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnością,

- rodzin z dziećmi wymagającymi opieki żłobkowej i przedszkolnej,
- rodzin o niskich dochodach wychowujących dzieci,
- rodzin z dziećmi, które doświadczają przemocy, uzależnień lub innych problemów, zagrażających ich rozwojowi społeczno-emocjonalnemu.

3. Diagnoza

3.1 Charakterystyka demograficzna Tarnowskich Gór.

Podstawę analizy demograficznej stanowią dane Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach za lata 2021-2024. Zgodnie z nimi ogólna liczba mieszkańców na dzień 31 grudnia w kolejnych latach przedstawiała się następująco:

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Tarnowskie Góry w latach 2021 – 2024 zam. na pobyt stały i czasowy.

Rok	Liczba mieszkańców
2021	58 389
2022	58 042
2023	57 662
2024	57 324

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji pozyskanych z Urzędu Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach.

Trwający spadek liczby mieszkańców jest dla miasta poważnym wyzwaniem. Wpływa negatywnie na wiele obszarów życia społecznego i gospodarczego. Zjawisko to wpisuje się w szersze trendy ogólnopolskie, związane m.in. z niskim wskaźnikiem dzietności, który nie zapewnia zastępowalności pokoleń. Wysoki poziom migracji z mniejszych miast do większych, zarówno w kraju, jak i za granicą, dodatkowo potęguje problem. Zwiększenie liczby mieszkańców nie jest możliwe w krótkim okresie czasu, ale istnieje szereg działań, które mogą pomóc w łagodzeniu negatywnych skutków spadku demograficznego. Kluczowym jest inwestowanie w rodzinę poprzez działania umacniające jej stabilność oraz wspieranie wychowania, edukacji oraz zdrowia dzieci i młodzieży. Tego typu inicjatywy mogą przyczynić się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa i sprzyjać decyzji o posiadaniu większej liczby dzieci.

Rodzina stanowi najkorzystniejsze środowisko wychowawcze dla dziecka, jednak dynamiczne zmiany społeczno-gospodarcze ostatnich lat wywarły silny wpływ na jej funkcjonowanie. W Polsce obserwuje się zanik modelu rodziny wielopokoleniowej, który niegdyś pełnił kluczową rolę w wychowaniu dzieci oraz wsparciu dorosłych

członków rodziny. Zmienił się także tradycyjny podział ról w małżeństwach – coraz częściej oboje partnerzy są aktywni zawodowo, co wiąże się z wyzwaniami dotyczącymi opieki nad dziećmi i godzenia życia rodzinnego z zawodowym.

Tabela 2. Liczba zawartych małżeństw i rozwodów w gminie Tarnowskie Góry w latach 2021-2024.

Rok	Liczba zawartych małżeństw	Liczba rozwodów
2021	289	100
2022	233	116
2023	223	108
2024	157	108

Zródło: opracowanie własne na podstawie informacji pozyskanych z Urzędu Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach.

Analiza liczby zawartych małżeństw i rozwodów w gminie Tarnowskie Góry w latach 2021–2024 wskazuje na wyraźny spadek liczby nowo zawieranych związków małżeńskich, przy jednoczesnym utrzymaniu na stałym poziomie liczby rozwodów. W 2022 roku zawarto 233 małżeństwa, w 2023 roku liczba ta spadła do 223 (spadek o **4,3%**), w 2024 roku nastąpił gwałtowny spadek do 157, co oznacza zmniejszenie liczby ślubów o **29,6%** w ciągu jednego roku i aż o **32,6%** w stosunku do 2022 roku. W tym samym czasie liczba rozwodów pozostawała względnie stabilna – w 2022 roku odnotowano 116 rozwodów, w 2023 roku ich liczba spadła do 108 i utrzymała się na tym samym poziomie w 2024 roku. Choć w ostatnich latach nie nastąpił wzrost liczby rozwodów, to ich stosunek do zawieranych małżeństw jest niebezpiecznie wysoki, co świadczy o znacznym osłabieniu trwałości związków.

Przyczyn takiego stanu rzeczy można doszukiwać się w wielu czynnikach społeczno-ekonomicznych. Niepewność na rynku pracy, obawy przed utratą zatrudnienia oraz rosnąca konkurencja sprawiają, że ludzie częściej skupiają się na karierze zawodowej kosztem życia rodzinnego. Młodzi ludzie odkładają decyzje o zawarciu małżeństwa i posiadaniu dzieci, co wpływa negatywnie na wskaźniki demograficzne. Zrozumienie głębszych przyczyn spadku liczby małżeństw i wzrostu liczby rozwodów jest kluczowe dla opracowania skutecznych strategii interwencji. Współpraca między władzami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi i społecznością lokalną może pomóc w tworzeniu środowiska sprzyjającego zakładaniu i utrzymywaniu trwałych rodzin, co jest niezbędne dla przyszłości demograficznej miasta.

Tabela 3. Liczba urodzeń i zgonów w gminie Tarnowskie Góry w latach 2021-2024.

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2021	471	1065	-594
2022	399	1168	-769
2023	321	1149	-828
2024	282	1080	-798

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji pozyskanych z Urzędu Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach.

Analiza liczby urodzeń i zgonów w gminie Tarnowskie Góry w latach 2021-2024 wskazuje na trend demograficzny, który może mieć istotny wpływ na rozwój społeczności lokalnej. Liczba urodzeń systematycznie spada z 471 w 2021 roku do 282 w 2024 roku, co oznacza spadek o około 40%. Aby odwrócić te niekorzystne tendencje, konieczne są kompleksowe działania. Wsparcie finansowe dla rodzin powinno iść w parze z rozwojem infrastruktury społecznej, takiej jak dostępne żłobki, przedszkola czy elastyczne formy zatrudnienia dla rodziców. Ponadto, kampanie społeczne promujące wartości rodzinne i stabilność małżeńską mogą przyczynić się do zmiany postaw społecznych.

Szczegółowe dane dotyczące struktury wieku dzieci i młodzieży zamieszkującej na terenie gminy Tarnowskie Góry zawiera poniższa tabela.

Tabela 4. Liczba dzieci i młodzieży zamieszkujących w gminie Tarnowskie Góry w latach 2022-2024.

Wiek w latach	2022 r.	2023 r.	2024 r.
0-2	1 421	1 273	1 111
3	603	521	490
4-5	1 187	1 163	1142
6	590	650	565
7	613	610	653
8-12	3 182	3 144	3 122
13-15	1 848	1 961	1 964
16-17	1 096	1 106	1 197
18	562	548	537
Ogółem	11 102	10 976	10 781

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji pozyskanych z Urzędu Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach.

Analiza demograficzna poszczególnych grup wiekowych dzieci i młodzieży w gminie Tarnowskie Góry w latach 2022-2024 ujawnia wyraźne zmiany w strukturze populacji. Grupa **0-2 lata** odnotowała największy spadek: z 1 421 dzieci w 2022 r. do 1 111 w 2024 r. (-21,82%), co sugeruje wyraźny trend spadkowy liczby urodzeń i może być wynikiem niższej dzietności lub migracji młodych rodzin do innych obszarów. **3-latki** również zmniejszyły swoją liczebność o 113 osób (-18,74%), co potwierdza malejącą liczbę dzieci w wieku przedszkolnym. **Grupa 4-5 lat** wykazała umiarkowany spadek, zmniejszając się z 1 187 do 1 142 dzieci (-3,79%), co może wskazywać na stopniowe wyrównywanie spadkowego trendu urodzeń sprzed kilku lat. **6-latki** doświadczyły nieco mniejszego spadku (- 4,24%). **Grupa 7-latków** jest jedną z niewielu kategorii, która wzrosła z 613 do 653 dzieci (+6,53%), co może być efektem większej liczby urodzeń w danym roczniku lub zmiany w migracji rodzin. Najliczniejsza kategoria wiekowa, czyli dzieci w wieku **8-12 lat**, odnotowała niewielki, ale systematyczny spadek z 3 182 do 3 122 dzieci (-1,88%). Grupa **13-15 lat** z kolei wzrosła o 116 osób (+6,28%), co sugeruje, że wcześniejsze lata charakteryzowały się większą liczbą urodzeń. **16- 17-latków** również przybyło (+9,22%), co może być wynikiem naturalnej stabilizacji populacji tej grupy wiekowej. **18-latkowie** natomiast wykazali spadek o 25 osób (-4,44%), co może oznaczać, że część młodzieży opuszcza Gminę po ukończeniu szkoły średniej. Całościowa analiza wskazuje na poważny spadek liczby najmłodszych dzieci, co może prowadzić do długoterminowego zmniejszenia populacji, podczas gdy starsze grupy wykazują stabilność lub niewielki wzrost. W kontekście demograficznym może to wymagać dostosowania polityki edukacyjnej i planowania społecznego, aby przeciwdziałać depopulacji w kolejnych latach.

3.2 Charakterystyka rodzin korzystających ze wsparcia MOPS.

Analizując dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach w latach 2021 – 2024 obserwuje się spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące liczby osób i rodzin korzystających ze wsparcia MOPS w stosunku do liczby mieszkańców gminy Tarnowskie Góry.

	2021 rok	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Liczba mieszkańców gminy Tarnowskie Góry	58 389	58 042	57 662	57 324

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	2 303	2 221	2 331	2 079
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	1 142	1 128	1 231	1 264
Liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej	310	296	288	250

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MOPS za lata 2021-2024.

Na przestrzeni ostatnich lat liczba klientów pomocy społecznej spada. W latach 2021–2024 liczba ta początkowo spadła z 2 303 w 2021 roku do 2 221 w 2022 roku, następnie odnotowano wzrost liczby klientów do 2 331 w 2023 roku i spadek do 2 079 w 2024 roku. Redukcja o prawie 11% w ciągu ostatniego roku może wskazywać na poprawę sytuacji materialnej mieszkańców lub potrzebę innego rodzaju wsparcia. Zaznaczyć jednak należy, że obowiązujące w pomocy społecznej kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń było bardzo niskie.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wykazuje odwrotny trend – wzrosła z 1 142 w 2021 roku do 1 264 w 2024 roku, osiągając najwyższy poziom w analizowanym okresie. Może to sugerować przewagę gospodarstw jednoosobowych. Liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej systematycznie spada – z 310 w 2021 roku do 250 w 2024 roku, co oznacza zmniejszenie o ponad 19% w ciągu czterech lat. Może to wynikać z poprawy sytuacji materialnej rodzin wychowujących dzieci, większej dostępności innych form pomocy prorodzinnej lub zmian w polityce socjalnej.

Ustawa o pomocy społecznej szczegółowo określa katalog powodów udzielania pomocy. Tabela poniżej stanowi ich zestawienie na przestrzeni ostatnich lat w odniesieniu do mieszkańców Gminy.

Tabela 6. Powody udzielania pomocy społecznej w Tarnowskich Górach.

Rodzaj problemu w rodzinie	Liczba rodzin		
	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Ubóstwo	429	403	384
Bezdomność	60	70	75
Sieroctwo	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	32	37	38
Bezrobocie	337	339	272
Niepełnosprawność	455	498	477
Długotrwała choroba	766	804	831

Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego		227	218	178
w tym:	Rodziny niepełne	89	81	65
	Rodziny wielodzietne	31	33	29
Przemoc w rodzinie		21	23	14
Alkoholizm		91	79	66
Narkomania		8	4	7
Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z Zakładu Karnego		13	11	8
Sytuacja kryzysowa		4	5	4
Zdarzenie losowe		5	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MOPS.

Analiza powyższych danych wskazuje, że najczęstsze przyczyny udzielenia wsparcia, to długotrwała choroba, niepełnosprawność oraz ubóstwo. Liczba rodzin potrzebujących pomocy ze względu na ubóstwo spadła o 10,5 %, z 429 w 2022 roku do 384 w 2024 roku, co może świadczyć o poprawie sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych. Nasilił się natomiast problem bezdomności: liczba osób w kryzysie bezdomności wzrosła o 25% w analizowanym okresie, co może wskazywać na rosnącą potrzebę wsparcia mieszkaniowego i programów reintegracyjnych.

Znaczący spadek o 19,3% odnotowano w liczbie rodzin potrzebujących pomocy z powodu bezrobocia (z 337 do 272), co może wynikać ze skutecznych działań związanych z aktywizacją zawodową. Wzrost o 8,5% liczby rodzin dotkniętych długotrwałą chorobą (z 766 do 831) oraz o 4,8% w przypadku diagnozowanej niepełnosprawności (z 455 do 477) wskazuje na rosnące zapotrzebowanie na wsparcie w zakresie usług opiekuńczych, opieki zdrowotnej i rehabilitacji. Znaczący spadek, bo aż o 21,6%, odnotowano wśród rodzin, którym udzielono pomocy z uwagi na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przy czym największą różnicę widać wśród rodzin niepełnych (spadek o 26,9%) oraz rodzin wielodzietnych (spadek o 6,5%), co może być efektem programów wspierających rodzicielstwo. Liczba rodzin dotkniętych przemocą domową korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się o 39,1%, z 23 w 2023 roku do 14 w 2024 roku, co sugeruje że wśród rodzin dotkniętych przemocą coraz rzadziej występują beneficjenci pomocy społecznej. Spadek wśród rodzin borykających się z problemem alkoholizmu o 27,5% (z 91 do 66) może świadczyć o skuteczności działań profilaktycznych i terapii

uzależnień. Systematycznie spada liczba klientów wykazujących trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – z 13 w 2022 roku do 8 w 2024 roku, a wsparcie w sytuacjach kryzysowych dotyczy zaledwie 4 rodzin rocznie. Pomimo stabilizacji liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa, bezrobocia i przemocy domowej, rosnące zapotrzebowanie na wsparcie związane z długotrwałą chorobą, niepełnosprawnością wymaga większej uwagi i rozwoju odpowiednich programów opiekuńczych i zdrowotnych.

4. Oferta gminy Tarnowskie Góry dedykowana rodzinie

4.1 Wychowanie, edukacja i rozwój.

Zaplecze instytucjonalne miasta Tarnowskie Góry obejmuje bazę edukacyjną, opiekuńczą oraz ofertę placówek instytucjonalnych i organizacji pozarządowych wspierających lokalną społeczność. Rodziny mające trudności z prawidłowym wypełnianiem funkcji opiekuńczo-wychowawczych mogą liczyć m.in. na pomoc pracownika socjalnego, asystenta rodziny, skorzystać ze wsparcia terapeutycznego lub placówki wsparcia dziennego.

Tabela 7. Tarnogórskie placówki wsparcia dziennego w latach 2022-2024.

		2022 rok	2023 rok	2024 rok
Liczba placówek wsparcia dziennego		1	1	1
w tym prowadzone w formie:	opiekuńczej	0	0	0
	specjalistycznej	1	1	1
Liczba miejsc		25	25	25
Przeciętna liczba korzystających dzieci		25	40	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Wydziału Edukacji, Sportu i Zdrowia UM Tarnowskie Góry.

Obecnie w gminie Tarnowskie Góry działalność prowadzi jedna placówka wsparcia dziennego dla dzieci w formie specjalistycznej. Jest prowadzona przez Tarnogórski Ośrodek Terapii Uzależnień Profilaktyki i Pomocy Psychologicznej SP ZOZ. Na terenie Gminy funkcjonują także 3 świetlice środowiskowe: w Szkole Podstawowej Nr 3, Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 1 Sowicach, a także nowo otwarta świetlica środowiskowa przy stowarzyszeniu Serdeczni przy ulicy Wyszyńskiego 145.

W Gminie funkcjonuje jeden żłobek publiczny z dwoma oddziałami, dwa żłobki niepubliczne oraz trzy kluby dziecięce prowadzone przez inne niż Gmina podmioty.

Poniższa tabela zawiera zestawienie opisywanych placówek z ujęciem ilości miejsc oraz odpłatności.

Tabela 8. Tarnogórskie żłobki.

Placówka	Ilość dzieci	Ilość miejsc
Żłobek publiczny Nr 1 ul. Bema 1, Oddział I ul. Wyszyńskiego 135, Oddział II ul. Strzybnicka 3	146	146
Niepubliczny Żłobek Twórcza Chatka ul. Litewska 22	47	48
Niepubliczny Żłobek Twórcza Chatka ul. Wyszyńskiego 139B	45	80
Niepubliczny Żłobek Bajkowy Zameczek ul. W. Broniewskiego 27	17	18
Klub Dziecięcy Ego ul. Szwedzka 2b	25	25
Klub Malucha – Leśny Domek ul. Morcinka 3	12	13
Klub dziecięcy Nasze Brzdące ul. Opatowicka 110	25	25
Klub dziecięcy Akademia Pana Boga ul. Króla Jana Kazimierza 21	4	6
Niepubliczny Żłobek Tuptuś Patrycja Janoszka Filia Tarnowskie Góry ul. Włoska 20	9	40

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Wydziału Edukacji, Sportu i Zdrowia UM Tarnowskie Góry za rok 2024.

Z powyższych danych wynika, że żłobek publiczny w pełni wykorzystuje ilość dostępnych miejsc, jednocześnie liczba dzieci przebywających w żłobkach niepublicznych wskazuje na duże potrzeby rodziców w tym obszarze.

Odpowiednie warunki rozwoju dzieci zapewniają również placówki oświatowe. Na terenie miasta funkcjonuje 17 przedszkoli publicznych, do których uczęszcza 1 811 dzieci na 1855 miejsc. Rodzice ponoszą odpłatność za wyżywienie dzieci w przedszkolu. Dzieci mają zapewniony bezpłatny pobyt do 6 godzin dziennie. Powyżej tego czasu opłata wynosi 1 zł za każdą rozpoczętą godzinę. W Gminie prowadzonych jest również 11 przedszkoli niepublicznych, w których przebywa 793 dzieci na 854 miejsca.

Dane dotyczące liczby przedszkoli oraz liczby dzieci zawiera poniższa tabela.

Tabela 9. Tarnogórskie przedszkola.

Typ placówki	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba miejsc
Przedszkola prowadzone przez gminę Tarnowskie Góry	17	1811	1855
Przedszkola prowadzone przez inne podmioty	11	793	854

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Wydziału Edukacji, Sportu i Zdrowia UM Tarnowskie Góry.

Z powyższej tabeli wynika, że zarówno w przedszkolach publicznych, jak niepublicznych dostępne są wolne miejsca.

W roku 2024 w Tarnowskich Górach funkcjonowało 15 szkół podstawowych.

Tabela 10. Tarnogórskie szkoły podstawowe.

Typ placówki	Liczba placówek	Liczba uczniów	Liczba miejsc
Szkoły Podstawowe prowadzone przez gminę Tarnowskie Góry	12	4277	Przyjmowane są wszystkie dzieci ze swojego obwodu
Szkoły Podstawowe prowadzone przez inne podmioty	3	597	Brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Wydziału Edukacji, Sportu i Zdrowia UM Tarnowskie Góry.

Uczniowie szkół podstawowych mają możliwość ubiegania się o wsparcie materialne o charakterze socjalnym. Od roku szkolnego 2024/2025 stypendia socjalne wypłacane są przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach.

Placówki oświatowe, oprócz realizacji swoich podstawowych obowiązków statutowych, organizują dodatkowe zajęcia, które mają na celu wyrównywanie deficytów edukacyjnych u dzieci. Dzięki temu uczniowie otrzymują wsparcie w pokonywaniu trudności w nauce i mogą rozwijać swoje umiejętności w przyjaznym środowisku.

Oferta zajęć pozalekcyjnych stanowi nie tylko uzupełnienie edukacji, ale także atrakcyjną alternatywę dla spędzania czasu wolnego. Zajęcia te umożliwiają rozwijanie zainteresowań oraz talentów uczniów i obejmują szeroką gamę aktywności, takich jak zajęcia sportowe, wyjazdy na basen, kółka przedmiotowe i zainteresowań, a także warsztaty z zakresu poradnictwa edukacyjno-zawodowego. Dodatkowo organizowane są wyjazdy do kina, wycieczki krajoznawcze oraz inne wydarzenia, które nie tylko bawią, ale również edukują. Tego typu inicjatywy pomagają w integracji uczniów, rozwijają ich kreatywność i wzmacniają umiejętności społeczne.

Gmina wspiera także działania o charakterze profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy domowej. Przykładem takich działań w 2024 roku są programy, warsztaty, pogadanki i prelekcje prowadzone w szkołach różnego szczebla, na które Gmina przeznaczona ok. 200 tys. zł rocznie. Rodziny borykające się z problemem uzależnienia, przemocy lub innych czynników powodujących zaburzenie prawidłowego funkcjonowania emocjonalnego, poznawczego, behawioralnego mogą skorzystać z kompleksowej pomocy terapeutycznej w ramach dotowanych przez

Gminę programów terapeutycznych w Tarnogórskim Ośrodku Terapii Uzależnień, Profilaktyki i Pomocy Psychologicznej, takich jak:

- ✓ Program profilaktyczny dla dzieci z zaburzeniami koncentracji uwagi i trudnościami w funkcjonowaniu społecznym,
- ✓ Program profilaktyczny dla osób z syndromem DDA – osób doświadczających w dorosłym życiu skutków dorastania w rodzinie dysfunkcyjnej,
- ✓ Program profilaktyczny dla osób uzależnionych od alkoholu po terapii własnej - grupa zapobiegania nawrotom,
- ✓ Program profilaktyczno-edukacyjny dla członków rodzin z problemem alkoholowym oraz dla osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- ✓ Program profilaktyczno-edukacyjny „Fred Goes Net” – wczesna interwencja wobec młodzieży zagrożonej uzależnieniem.

Ponadto w TOTU SP ZOZ prowadzony jest punkt konsultacyjno-informacyjny dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz osób doświadczających przemocy, również finansowany przez Gminę.

4.2 Kultura, sport, rekreacja.

Tarnowskie Góry, to miasto przyjazne rodzinom z dziećmi, oferujące szeroką gamę atrakcji i udogodnień, które sprzyjają aktywnemu spędzaniu czasu i rozwojowi. Na terenie miasta funkcjonują nowoczesne obiekty rekreacyjne, takie jak Park Wodny czy Hala Sportowa, które zapewniają mieszkańcom możliwość korzystania z różnorodnych form aktywności fizycznej. Dostęp do kultury i sztuki jest gwarantowany dzięki instytucjom takim jak Muzeum, Tarnogórskie Centrum Kultury oraz Miejska Biblioteka Publiczna, które organizują wydarzenia, wystawy i warsztaty dla dzieci i dorosłych. Gmina intensywnie inwestuje w rozwój infrastruktury rekreacyjnej, w tym w budowę nowoczesnych placów zabaw, siłowni plenerowych oraz stref ruchu i wypoczynku. Regularnie organizowane są imprezy plenerowe, takie jak festyny, pikniki i wydarzenia tematyczne, które sprzyjają integracji mieszkańców oraz umożliwiają wspólne spędzanie czasu w miłej atmosferze. Tak kompleksowa oferta sprawia, że Tarnowskie Góry to miejsce, które aktywnie wspiera życie rodzinne, oferując przestrzeń zarówno do relaksu, jak i rozwoju kulturalnego oraz fizycznego dla mieszkańców w każdym wieku.

W ramach Akcji Lato w Mieście i Zima w Mieście, Gmina przeznaczająca środki na organizację wypoczynku letniego oraz zimowego dla dzieci i młodzieży. Każdego roku Gmina udziela wsparcia finansowego w ramach dotacji celowych dla tarnogórskich klubów sportowych. Ponadto w mieście powstały ścieżki rowerowe, które umożliwiają całym rodzinom bezpieczną formę aktywności fizycznej.

Gmina Tarnowskie Góry realizuje program dla rodzin wielodzietnych - „Rodzina 5+”. Celem programu jest wsparcie rodzin wielodzietnych poprzez ułatwienie jej członkom dostępu do szerokiego wachlarza produktów i usług oraz dóbr kultury. Adresatami programu „Rodzina 5+” są rodziny posiadające troje lub więcej dzieci zamieszkujące na terenie Tarnowskich Gór. Gmina realizuje także Kartę Dużej Rodziny - ogólnopolski program wspierający rodziny wielodzietne. Program zapewnia szereg zniżek i ulg na usługi publiczne oraz komercyjne, takie jak bilety do muzeów, parków narodowych, przejazdy komunikacją publiczną, a także rabaty na zakupy w wybranych sklepach i punktach usługowych. Karta jest dostępna zarówno w formie tradycyjnej, jak i elektronicznej (aplikacja mObywatel). Mogą z niej korzystać rodzice, dzieci do ukończenia 18 roku życia (lub 25, jeśli kontynuują naukę) oraz rodzice, którzy kiedykolwiek mieli na utrzymaniu co najmniej troje dzieci. Program ma na celu wspieranie rodzin w codziennym życiu oraz promowanie wartości rodzinnych.

4.2.1 Działalność Tarnogórskiego Centrum Kultury

Tarnogórskie Centrum Kultury, to miejska instytucja kultury w Tarnowskich Górach oraz największy ośrodek kultury w całym powiecie tarnogórskim. Jego misją jest tworzenie przyjaznej przestrzeni sprzyjającej edukacji, integracji, rozrywce i aktywnemu uczestnictwu w kulturze. Główne obszary działalności TCK to: kino, taniec, teatr, muzyka oraz sztuki plastyczne.

W ramach Centrum działa Miejskie Kino Olbrzym, oferujące rozrywkę dla całej rodziny, z bogatym repertuarem tematycznym filmów, retransmisji oraz nagradzanych produkcji. Miłośnicy kina znajdą tu także Dyskusyjny Klub Filmowy „Olbrzym”, który oprócz pokazów filmowych organizuje spotkania z ich twórcami. Repertuar kina i wydarzeń w Tarnogórskim Centrum Kultury jest kształtowany na podstawie opinii publiczności oraz chęci prezentacji aktualnych trendów kultury i sztuki. W ramach działalności repertuarowej realizowane są cykliczne projekty, rozwijane co roku, takie jak:

- Życ mocniej,
- Kobięca Art Arena,
- SF TG,
- Tarnogórskie Dni Kultury Podróźniczej,
- Eko Kraina,
- ART DOC – wykłady i filmy o sztuce,
- Podróże ze sztuką.

Projekty te umożliwiają rozwijanie kulturalnych zainteresowań mieszkańców oraz wzbogacają lokalną ofertę wydarzeń artystycznych i edukacyjnych.

Tarnogórskie Centrum Kultury współorganizuje święto miasta Tarnowskie Góry – Gwarki, w tym Pochód Gwarkowski. Od 2023 roku TCK organizuje również projekt filmowy „Tarnogórzanie – dwunastu niezwykłych ludzi,” czyli serię filmowych wywiadów z przedstawicielami kultury i sztuki pochodzącymi z Tarnowskich Gór. Drugim ogniwem projektu jest zapis wywiadów, redakcja i ich książkowa publikacja pod tym samym tytułem. Projekt jest wspierany finansowo przez Fundusz Popierania Twórczości Stowarzyszenia Autorów ZAiKS im. Andrzeja Szczypiorskiego.

Oprócz głównej siedziby w centrum miasta, TCK prowadzi również działalność kulturalną i animacyjną w mniejszej filii w Opatowicach. Placówka oferuje unikalny program kulturalny, odpowiadający na potrzeby różnych grup wiekowych. Organizowane są tu warsztaty taneczne, plastyczne, muzyczne oraz zajęcia animacyjne, co wzbogaca lokalną ofertę kulturalną i integruje społeczność.

Tarnogórskie Centrum Kultury w ramach Akcji Lato w Mieście zorganizowało w 2024 roku 3 turnusy półkolonii dla dzieci, podczas których skorzystać można było ze zwiedzania zamku w Toszku, wyjazdu do Szkoły Magii i Czarodziejstwa w Starych Tarnowicach, wyjazdu do Zabytkowej Stacji Kolejki Wąskotorowej w Rudach, Kolejkowa w Gliwicach, Alpakarni w Siewierzu oraz Papugarni w Katowicach. Dzieci miały także możliwość wzięcia udziału w seansach filmowych „Akademia Pana Kleksa” i „O psie, który jeździł koleją”, a także warsztatach modelarstwa kolejowego. W każdym turnusie dzieci mogły również odwiedzić ZOO w Chorzowie i w towarzystwie przewodnika poznać sekrety życia zwierząt.

W ramach Akcji Zima w Mieście w 2024 roku zorganizowano między innymi: warsztaty „Śląskie legendy” w Sztolni Królowa Luiza, wycieczkę do Muzeum Hutnictwa w Chorzowie, warsztaty artystyczne „Poduszka z bebokiem”, warsztaty „Śląskim okiem

o śląskim filmie”, spotkanie edukacyjne dla dzieci „Pogodomy po śląsku: Śląskie starki Lyjna i Ryjzka”, oraz różnego rodzaju gry i zabawy dla dzieci.

4.2.2 Miejska Biblioteka Publiczna

Miejska Biblioteka Publiczna im. Bolesława Lubosza w Tarnowskich Górach, to samorządowa instytucja kultury miasta Tarnowskie Góry, działająca jako niezależny podmiot prawny i finansowy. Główna siedziba Biblioteki znajduje się w samym centrum miasta, natomiast jej filie rozmieszczone są w dzielnicach Lasowice, Bobrowniki Śląskie, Strzybnica, Osada Jana, Repty Śląskie oraz Stare Tarnowice. Dla miłośników czytania powstał Dyskusyjny Klub Książki. W 2024 roku Miejska Biblioteka Publiczna organizowała Kiermasz Taniej Książki, Mobilną Grę Terenową poświęconą Ignacemu Łukasiewiczowi, Walentynkowy Klub Gier Planszowych, Noc Kupały, rodzinną grę terenową – Tarnogórcy czarodzieje i podróż do Szkoły Magii, Marcinki oraz Mikołajkową wymianę książek. Biblioteka oferuje bogaty program dla rodzin z dziećmi w ramach akcji Biblioteczka Malucha Poleca zorganizowano min: Dzień Kubusia Puchatka, Dzień Kota, Dzień Dinozaura, Międzynarodowy Dzień Teatru, Dzień Kredki. Misją Biblioteki jest rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych lokalnej społeczności. Instytucja zapewnia dostęp do literatury polskiej i zagranicznej, odpowiadając na potrzeby kulturalne, edukacyjne i informacyjne mieszkańców, a także promuje wiedzę i kulturę. Szczególny nacisk kładzie na tworzenie warunków sprzyjających budowaniu nawyków czytelniczych u najmłodszych. Biblioteka organizuje wystawy, wernisaże, spotkania autorskie oraz warsztaty dla dzieci i dorosłych, odpowiadając na potrzeby lokalnej społeczności i wspierając rozwój kulturalny miasta Tarnowskie Góry.

4.3 Zadania realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach wspiera rodziny z dziećmi poprzez realizację zróżnicowanych działań, które można podzielić na dwa kluczowe obszary: wsparcie materialne i niematerialne. Pomoc finansowa udzielana jest zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej i obejmuje przede wszystkim zasiłki okresowe, celowe oraz celowe specjalne. Ośrodek realizuje również programy i projekty oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, takie jak:

- Program rządowy „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2024 - 2028

- Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021 - 2027
- Zasiłki rodzinne oraz dodatki do zasiłków rodzinnych
- Świadczenia opiekuńcze
- Świadczenia „Za życiem”
- Świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego
- Dodatki mieszkaniowe
- Karta Dużej Rodziny
- Stypendia szkolne

Świadczenia niepieniężne to m.in.:

- praca socjalna
- interwencja kryzysowa
- poradnictwo specjalistyczne
- prowadzenie Zespołu Mieszkań Treningowych i Wspomaganych
- realizacja projektu „Wszystko zaczyna się w rodzinie – rozwój usług społecznych na rzecz tarnogórskich rodzin w latach 2024-2026”
- realizacja projektów socjalnych np. projekty „Zadbajmy o tarnogórską przyrodę” i „Szlakiem wiedzy i kultury”
- Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizując zadania wynikające z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zatrudnia asystentów rodziny, którzy pomagają rodzinom z dziećmi prawidłowo wypełniać funkcje opiekuńczo-wychowawcze. Poniższa tabela przedstawia ilość rodzin objętych asystenturą w poszczególnych latach z uwzględnieniem powodu rozpoczęcia i zakończenia współpracy.

Tabela 11. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny.

Rok		2021	2022	2023	2024
Liczba rodzin, które korzystały z asystentury	Ogółem	81	78	82	85
	w tym: zobowiązane przez Sąd	34	42	44	51
Liczba rodzin, z którymi asystent zakończył pracę	Ogółem:	32	30	21	40
	w tym: ze względu na osiągnięcie efektów	15	15	11	28

	ze względu na zaprzestanie przez rodz. współpracy	14	15	5	8
	ze względu na brak efektów	3	0	5	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MOPS.

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli, obserwuje się, że ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny pozostaje stosunkowo stabilna, z niewielkimi wahaniami: 81 rodzin w 2021 roku, 78 w 2022 roku i wzrost do 85 w 2024 roku. Liczba rodzin, które były zobowiązane do współpracy przez sąd, wzrosła z 34 w 2021 roku do 51 w 2024 roku, co stanowi wzrost o 50% w ciągu czterech lat. Można zatem stwierdzić, że sąd coraz częściej korzysta z tego narzędzia widząc, jakie przynosi efekty. Liczba rodzin, z którymi asystenci zakończyli współpracę ze względu na osiągnięcie celów niezmiennie przez 4 lata osiąga najwyższe wartości.

Tabela 12. Główne trudności rodzin objętych wsparciem asystentów.

Lp.	Główne problemy rodzin wspieranych	Liczba rodzin 2021 r.	Liczba rodzin 2022 r.	Liczba rodzin 2023 r.	Liczba rodzin 2024 r.	
1.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	81	78	82	85	
2.	Problemy lokalowe	44	55	51	49	
	w tym:	Brak własnego mieszkania / mieszkanie wynajmowane	22	25	23	26
		mała powierzchnia użytkowa lokalu	12	14	16	13
		zamieszkiwanie co najmniej dwóch rodzin	3	8	4	5
		trudne warunki sanitarne	1	5	5	1
		pobyt w ZMTiW	6	3	3	4
3.	Ubóstwo	36	47	32	38	
4.	Bezrobocie	36	43	35	44	
5.	Niepełnosprawność	18	23	16	27	
6.	Uzależnienia	28	37	29	29	
7.	Przemoc	31	35	26	19	

Źródło: opracowanie własne na podstawie kwartalnych sprawozdań asystentów za lata 2021-2024.

Główną trudnością rodzin objętych asystenturą jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Liczba rodzin zgłaszających problemy lokalowe początkowo zwiększyła się z 44 w 2021 roku do 55 w 2022 roku, a następnie spadała do 49 w 2024 roku.

Problem ubóstwa, choć wciąż obecny maleje - liczba rodzin objętych asystenturą będąca w trudnej sytuacji finansowej zmniejszyła się z 47 w 2022 roku do 38 w 2024 roku, co stanowi redukcję o 19,14%. Nieco inaczej kształtuje się problem bezrobocia – liczba rodzin dotkniętych tą trudnością spadła z 43 w 2022 roku do 35 w 2023 roku, a następnie ponownie wzrosła do 44.

Podobnie kształtuje się problem niepełnosprawności w rodzinach objętych asystenturą. W 2021 roku występowała w 18 rodzinach, natomiast w 2024 roku wzrosła do 27 rodzin.

Problem uzależnień pozostaje poważnym wyzwaniem – odsetek rodzin z tą trudnością jest dość wysoki, w 2024 roku wyniósł 29. Przemoc domowa, choć jej występowanie wśród rodzin objętych asystenturą zmniejszyło się z 35 rodzin w 2022 roku do 19 w 2024 roku (spadek o 45,71%), nadal pozostaje istotnym problemem wymagającym interwencji i wsparcia.

Tabela 13. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej

Pieczna zastępcza	2021 rok	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Liczba dzieci z terenu gminy Tarnowskie Góry przebywających w pieczy zastępczej	75	82	80	121

Źródło: dane pozyskane z PCPR w Tarnowskich Górach za lata 2021 - 2024.

Analiza liczby dzieci i młodzieży z terenu gminy Tarnowskie Góry przebywających w pieczy zastępczej w okresie 2021–2023 wskazuje na względną stabilność, choć zauważalne są niewielkie zmiany w poszczególnych latach. W 2024 roku w pieczy zastępczej znajdowało się 121 dzieci. Wzrost liczby dzieci w pieczy zastępczej może sugerować wzrost liczby rodzin wymagających interwencji lub skuteczniejsze identyfikowanie dzieci potrzebujących opieki.

4.4 Działalność organizacji pozarządowych i grup parafialnych.

Wspieranie rodzin i pomoc dzieciom w Gminie, to obszar, w którym istotną rolę odgrywają organizacje pozarządowe, realizując swoje misje zgodnie z zapisami statutowymi. Na terenie Gminy działa wiele aktywnych stowarzyszeń, w tym m.in. Polskie Centrum Mediacji, Stowarzyszenie „Serdeczni”, Klub Abstynentów „Jutrzenka”, Tarnogórska Szafa Społeczna czy Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Tarnogórskiej. Każde z nich oferuje szeroki wachlarz działań, od wydarzeń

społecznych, takich jak pikniki rodzinne, festyny i rajdy rowerowe, po wyspecjalizowaną pomoc terapeutyczną skierowaną do rodzin.

W Gminie prężnie działają również organizacje i grupy przykościelne, które organizują różnorodne zajęcia i wydarzenia wspierające dla rodzin z dziećmi. Tak szeroka oferta lokalnych organizacji pozarządowych i grup przykościelnych przyczynia się do budowania w społeczności integracji mieszkańców oraz wzmocnienia więzi rodzinnych, odpowiadając na potrzeby zarówno w zakresie rozrywki, jak i profesjonalnej pomocy psychologicznej oraz edukacyjnej.

5. Analiza SWOT

Analiza SWOT dla systemu wsparcia rodziny w gminie Tarnowskie Góry wskazuje na mocne strony, słabe punkty, szanse oraz zagrożenia, które mogą mieć istotny wpływ na skuteczność podejmowanych działań. Metoda ta pozwala lepiej zrozumieć, które elementy warto rozwijać i wykorzystywać, a które wymagają ograniczenia, by skuteczniej wspierać rodziny i realizować wyznaczone cele.

Wśród mocnych stron wskazać można przede wszystkim bogate doświadczenie lokalnych instytucji we wspieraniu rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. Instytucje te prowadzą wiele działań pomocowych. Z kolei dobrze rozwinięta współpraca międzyinstytucjonalna, realizowana chociażby w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz zespołów diagnostyczno-pomocowych, umożliwia skoordynowaną pomoc rodzinom i sprawne reagowanie na ich potrzeby w zakresie zatrzymania przemocy domowej. Kolejnym atutem jest wykwalifikowana kadra specjalistów: asystenci rodzin czy pracownicy socjalni, regularnie podnoszą swoje kwalifikacje oraz oferują rodzinom profesjonalne wsparcie w kryzysie. Natomiast rozbudowana infrastruktura społeczna Gminy – instytucje publiczne i organizacje pozarządowe stanowią doskonałą bazę do rozwoju. Warto także wspomnieć o rosnącym zaangażowaniu wolontariuszy, których wsparcie jest nieocenione. Na terenie Gminy istnieje także szeroka oferta poradnictwa rodzinnego, obejmująca pomoc psychologiczną, mediacje i inne formy wsparcia, co ułatwia rodzinom radzenie sobie z problemami.

Z drugiej strony, analiza wykazuje pewne słabe strony. Niska motywacja części rodzin do współpracy w procesie poprawy ich sytuacji życiowej stanowi poważne wyzwanie. Ponadto braki kadrowe, zwłaszcza wśród psychiatrów dziecięcych,

powodują długie oczekiwanie na pomoc specjalistyczną. Utrudniony przepływ informacji między instytucjami ze względu na przepisy o ochronie danych osobowych stanowi dodatkowe ograniczenie. Krótkoterminowe zaangażowanie wolontariuszy skutkuje wysoką rotacją, co obniża stabilność wsparcia. Problemem jest także niechęć części rodzin do zmiany stylu życia i niskie zaangażowanie niektórych rodzin do współpracy z asystentami, szczególnie tam, gdzie występują utrwalone, negatywne wzorce pokoleniowe. Ponadto stereotypy wobec instytucji pomocowych obniżają motywację rodzin do korzystania z profesjonalnego wsparcia.

Analiza wskazuje na szanse, które mogą zostać wykorzystane do poprawy sytuacji rodzin. Możliwość pozyskania środków zewnętrznych daje szansę na rozszerzenie dostępnych form pomocy. Rosnąca świadomość społeczna może pozytywnie wpłynąć na postrzeganie rodzin dysfunkcyjnych i ułatwić współpracę z instytucjami pomocowymi, a rozwój programów edukacyjnych dla rodziców może przyczynić się do zwiększenia ich kompetencji wychowawczych.

Zagrożeniami dla skutecznego wsparcia rodzin są trudności we wczesnym diagnozowaniu problemów i niewystarczająca motywacja rodzin do zgłaszania swoich problemów, co może prowadzić do ich pogłębienia. Wyzwaniem stanowi również ograniczone zaangażowanie rodzin w projekty pomocowe, wynikające często ze stereotypowego postrzegania instytucji wsparcia. Intensywny tryb życia i osłabienie więzi rodzinnych sprzyjają wzrostowi liczby rodzin wieloprotblemowych, a niskie zainteresowanie rodzin dodatkowymi ofertami wsparcia, takimi jak warsztaty czy konsultacje, utrudnia osiągnięcie pozytywnych rezultatów programów pomocowych.

Przeprowadzona analiza SWOT sugeruje, że mocne strony, takie jak doświadczona kadra i rozwijająca się oferta edukacyjna, powinny stanowić fundament dalszej strategii wspierania rodzin. Jednocześnie należy podjąć kroki zmierzające do ograniczenia wpływu słabych stron i zagrożeń, aby zwiększyć skuteczność działań i lepiej odpowiadać na zmieniające się potrzeby lokalnych rodzin.

6. Cele programu i planowane do realizacji zadania.

Cel główny:

ROZWÓJ KOMPLEKSOWEGO SYSTEMU WSPARCIA RODZIN

Cel szczegółowy 1:

- Wspieranie rodzin w rozwijaniu kompetencji opiekuńczo – wychowawczych

Zadania:

1. Organizowanie wsparcia asystenta rodziny, który wspomaga pokonywanie trudności opiekuńczo-wychowawczych, bazując na potencjale rodziny oraz dostępnych zasobach lokalnych i instytucjonalnych;
2. Prowadzenie pracy socjalnej ukierunkowanej na diagnozę rodzin w zakresie problemów opiekuńczo-wychowawczych;
3. Prowadzenie w Gminie placówki wsparcia dziennego;
4. Realizacja programów i projektów adresowanych do rodzin z dziećmi;
5. Wsparcie kobiet w ciąży powikłanej oraz rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi poprzez koordynowanie działań umożliwiających uzyskanie pomocy z zakresu poradnictwa medycznego, rodzinnego i socjalnego.

WSKAŹNIKI

- liczba rodzin z dziećmi objętych pracą socjalną;
- liczba dzieci w rodzinach objętych pracą socjalną;
- liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem asystenta rodziny, w tym w ramach ustawy „Za życiem”;
- liczba placówek wsparcia dziennego;
- liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży;
- liczba dzieci korzystających z zajęć w placówkach wsparcia dziennego.

REALIZATORZY

MOPS, Wydział Edukacji, Sportu i Zdrowia UM, TOTU.

Cel szczegółowy 2

- Poprawa sytuacji socjalno-bytowej rodzin z dziećmi

Zadania:

1. Wsparcie finansowe i rzeczowe rodzin z dziećmi będących w trudnej sytuacji materialnej;

2. Rozwój infrastruktury mieszkaniowej ze szczególnym uwzględnieniem rodzin z dziećmi;
3. Prowadzenie mieszkań treningowych dla rodzin z dziećmi;
4. Realizacja rządowego programu „Posiłek w domu i w szkole”;
5. Wydawanie Kart Dużej Rodziny oraz realizacja programu Rodzina 5+.

WSKAŹNIKI

- liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą finansową MOPS;
- liczba dzieci w rodzinach objętych pomocą finansową;
- liczba wydanych kart FEPŻ dla rodzin z dziećmi;
- liczba mieszkań komunalnych przydzielonych rodzinom z dziećmi;
- liczba mieszkań socjalnych przydzielonych rodzinom z dziećmi;
- liczba wydanych Kart Dużej Rodziny;
- liczba wydanych Kart Rodzina 5+;
- liczba nowych mieszkań komunalnych;
- liczba mieszkań treningowych przydzielonych rodzinom z dziećmi;
- liczba dzieci objętych posiłkami w szkole.

REALIZATORZY:

MOPS, Wydział Gospodarki Lokalowej, Wydział Kultury, Turystyki i Promocji Miasta, organizacje pozarządowe.

Cel szczegółowy 3

- Wspieranie edukacji dzieci i młodzieży

Zadania:

1. Wspieranie uczniów znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej poprzez stypendia szkolne o charakterze socjalnym;
2. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez udział w zajęciach świetlicy środowiskowej i socjoterapeutycznej;
3. Promowanie i wspieranie uzdolnionych uczniów;
4. Wsparcie rodzin z dziećmi poprzez zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3;

5. Wsparcie rodzin z dziećmi poprzez zapewnienie opieki i rozwoju dzieci w przedszkolach.

WSKAŹNIKI

- liczba uczniów, którym przyznano stypendium szkolne o charakterze socjalnym;
- liczba uczniów, którzy otrzymali zasiłek szkolny;
- liczba uczniów, którym przyznano stypendium za wyniki w nauce lub osiągnięcia sportowe;
- liczba miejsc dla dzieci do lat 3 w żłobku;
- liczba miejsc w przedszkolach;
- liczba dzieci korzystających z zajęć organizowanych przez świetlice środowiskowe oraz socjoterapeutyczne.

REALIZATORZY

MOPS, Wydział Edukacji, Sportu i Zdrowia, TOTU.

Cel szczegółowy 4

- Organizowanie aktywnego spędzania czasu wolnego dla rodzin z dziećmi

Zadania:

1. Umożliwienie dzieciom i młodzieży udziału w imprezach i zajęciach organizowanych w ramach zimowego oraz letniego wypoczynku;
2. Działalność klubów sportowych, stowarzyszeń oraz organizacji pozarządowych promujących kulturę fizyczną i sport;
3. Wspieranie imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych dla mieszkańców Tarnowskich Gór.

WSKAŹNIKI

- liczba tarnogórskich placówek biorących udział w akcji „Lato w Mieście” i „Zima w Mieście”;
- liczba dzieci, które skorzystały z zajęć organizowanych przez placówki w ramach akcji „Lato w Mieście” i „Zima w Mieście”;

- liczba podmiotów otrzymujących dotacje na realizację zadania publicznego w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej;
- liczba podmiotów otrzymujących dotacje na realizację zadania z zakresu profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie o charakterze imprez rodzinnych, festynów, pikników itp.

REALIZATORZY:

Wydział Edukacji Sportu i Zdrowia, Wydział Kultury, Turystyki i Promocji Miasta, organizacje pozarządowe.

Cel szczegółowy 5

- Współpraca na rzecz wsparcia prawidłowego funkcjonowania rodziny

Zadania:

1. Współpraca przedstawicieli instytucji, organizacji oraz innych podmiotów i osób działających na rzecz dziecka i rodziny;
2. Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej zgodnie z Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Tarnowskich Górach;
3. Działania w zakresie profilaktyki i leczenia uzależnień w tym realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Tarnowskich Górach (prowadzenie procedury zobowiązania do leczenia odwykowego, organizowanie i wspieranie realizacji programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami);
4. Działalność organizacji pozarządowych i grup parafialnych na rzecz rodzin z dziećmi.

WSKAŹNIKI

- liczba spotkań przedstawicieli instytucji, organizacji oraz innych podmiotów i osób działających na rzecz dziecka i rodziny;
- liczba procedur „Niebieska Karta” prowadzonych w rodzinach z dziećmi;

- liczba procedur „Niebieska Karta”, w których dziecko wskazane jest, jako osoba doświadczająca przemocy;
- liczba wniosków o zobowiązanie do leczenia uzależnienia w rodzinach z dziećmi;
- liczba programów i projektów profilaktycznych.

REALIZATORZY:

GKRPA, MOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, grupy parafialne, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

7. Monitoring i ewaluacja

Aby obiektywnie ocenić stopień realizacji Programu oraz osiągnięcie założonych wskaźników działań, konieczne jest prowadzenie systematycznego monitoringu. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach będzie monitorował realizację zaplanowanych działań, opierając się na informacjach uzyskanych od wszystkich podmiotów realizujących Gminny program wspierania rodziny. Proces monitorowania będzie prowadzony w sposób ciągły poprzez coroczne sprawozdania z realizacji Programu. Sprawozdania te będą przedstawiane Radzie Miejskiej w Tarnowskich Górach każdego roku do końca marca za rok poprzedni.

Prowadzenie ewaluacji umożliwi uzyskanie informacji o tym, w jakim stopniu osiągnięto cele szczegółowe Programu.

8. Źródła finansowania

Działania zaplanowane w Programie finansowane będą z:

- budżet Gminy;
- dotacje z budżetu państwa;
- fundusze Unii Europejskiej;
- inne środki pozyskane w ramach konkursów.

Podsumowanie

Program adresowany jest przede wszystkim do rodzin z dziećmi, które borykają się z trudnościami, szczególnie w zakresie opieki, wychowania i prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Wprowadzenie świadczenia wychowawczego (Program 500+) poprawiło sytuację ekonomiczną wielu rodzin. W efekcie zmniejszyła się liczba rodzin z dziećmi korzystających ze wsparcia finansowego MOPS z powodu ubóstwa. Jednocześnie wzrosło zapotrzebowanie na wyspecjalizowane formy pomocy, takie jak różnego rodzaju terapie, mediacje czy poradnictwo specjalistyczne.

Tarnowskie Góry, to miasto przyjazne rodzinom, które stale rozwija ofertę skierowaną do mieszkańców. W ramach działań na rzecz rodzin rozwijana jest infrastruktura, zwiększany jest dostęp do tanich lub bezpłatnych usług, a także rozszerzana jest oferta rekreacyjna, turystyczna i kulturalna. Szczególną uwagę zwraca się na dzieci i młodzież, zwłaszcza w okresach wakacyjnych i zimowych przerw w nauce, oferując różnorodne formy aktywności. W mieście działają kluby sportowe, które promują kulturę fizyczną i aktywny tryb życia, a programy profilaktyczne i socjalne skierowane są do rodzin zmagających się m.in. z problemami uzależnień i przemocy.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Tarnowskich Górach na lata 2025-2027 zakłada tworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia dzieci i ich rodzin. Jego zadaniem jest wspieranie rodzin w trudnej sytuacji, pomagając im wyjść z kryzysu i funkcjonować samodzielnie. Duże znaczenie ma wykorzystywanie wewnętrznego potencjału rodzin, motywowanie ich do aktywności oraz rozwijanie umiejętności umożliwiających prawidłowe funkcjonowanie, szczególnie w zakresie opieki i wychowania.

Wsparcie instytucji oraz organizacji pozarządowych odgrywa kluczową rolę, ponieważ rodziny w kryzysie często nie są w stanie samodzielnie poradzić sobie z trudnościami. Program kładzie nacisk na doskonalenie współpracy międzyinstytucjonalnej, co pozwala na bardziej skuteczne działania na rzecz poprawy prawidłowego funkcjonowania rodzin w społeczeństwie.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy i oceny realizacji Programu w ubiegłych latach rekomenduje się:

- rozwijanie środowiskowej pracy z rodzinami;

- poszerzanie oferty bezpłatnego poradnictwa, wsparcia specjalistycznego i usług asystenckich;
- rozwój wyspecjalizowanych usług, takich jak psychoterapia i mediacje, w odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie;
- wspieranie działań umożliwiających łączenie ról rodzica i pracownika;
- zachęcanie rodzin oraz dzieci i młodzieży do aktywnego spędzania wolnego czasu;
- wyrównywanie szans najuboższych rodzin wychowujących dzieci;
- wzmacnianie działań profilaktycznych w zakresie uzależnień i przemocy;
- promowanie wolontariatu na rzecz rodzin z dziećmi.

Celem Programu jest zapewnienie warunków sprzyjających stabilnemu i trwałemu rozwojowi dzieci w ich rodzinach biologicznych. Kluczowym elementem działań jest realizacja interdyscyplinarnych i wielosektorowych inicjatyw opartych na dobrze rozwiniętym systemie wsparcia. Niezbędne jest także regularne analizowanie przyczyn trudności, z którymi borykają się tarnogórskie rodziny oraz ograniczanie ich negatywnych skutków, takich jak uzależnienia czy problemy opiekuńczo-wychowawcze. Takie podejście pozwoli na poprawę skuteczności działań pomocowych oraz podniesienie jakości życia rodzin z dziećmi.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Zgodnie z art. 179 ust. 2 ustawy rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny, uchwała gminny program wspierania rodziny.

W myśl art. 3 ustawy, obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej, które realizują go m.in. we współpracy ze środowiskiem lokalnym, instytucjami oświatowymi, organizacjami społecznymi.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025 - 2027 jest kontynuacją programu realizowanego w latach 2022 - 2024. Nowy program dostosowany został do zdiagnozowanych potrzeb tarnogórskich rodzin.

Realizatorami programu są: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przy współpracy z Wydziałem Edukacji, Sportu i Zdrowia, Wydziałem Kultury, Turystyki i Promocji Miasta, Wydziałem Gospodarki Lokalowej, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Tarnogórskim Ośrodkiem Terapii Uzależnień, Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej, placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi oraz grupami parafialnymi.